

LAUSUNTO
KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA
MYNÄMÄEN KUNTA

Kunnanhallitus 25.2.2013/ § 95

Kunnanvaltuusto 4.3.2013/ § 35

LAUSUNTOPYYNTÖ

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa

1. kuntarakennelakiluonnoksesta
2. sosiaali- ja terveystieteellisen ministerityöryhmän palvelurakennemuutoksen linjauksista.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Kuntarakennelakiin liittyen kunnanvaltuuston on päätettävä

1. Lausunnon sisällöstä
 - 7.3.2013 mennessä
2. Selvityksen tekemisestä
 - ilmoitus valtioneuvostolle 30.11.2013 mennessä siitä, minkä kunnan tai kuntien kanssa kaupunki selvittää kuntien yhdistymistä
 - yhdistymiselvitys ja siihen mahdollisesti perustuva yhdistymiselvitys 1.4.2014 mennessä.
3. Selvityksen sisällöstä
 - vähintään suunnitelma hallinnon ja palveluiden järjestämisestä sekä palveluiden tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta, sekä yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista.
4. Selvityksen tekemisestä ja koordinoinnista

Mynämäen lausunto yleistä:

Kuntarakennelakiluonnoksessa ei ole otettu huomioon kuntien keväällä antamia lausuntoja Kuntarakennetyöryhmän raportista.

Lakiluonnos edellyttää kuntien tekevän kuntajakoselvityksen, eikä anna mahdollisuutta selvittää vaihtoehtoisia hallinto- tai yhteistyömalleja.

Esitetyt elinvoimaisen kunnan kriteerit eivät perustu mihinkään todellisiin tutkimustuloksiin. Kuntarakennelain vaikutuksia ei myöskään ole riittävästi selvitetty. Ei ole selvitetty, mitkä ovat esityksen toteuttamiskustannukset,

vaikutukset valtion talouteen, kuntien talouteen sekä yksityisten kuntalaisten ja yritysten elämään ja muut vaikutukset.

Mynämäen kunnassa on tehty useita merkittäviä rakenteellisia muutoksia vuosina 2006-2013: Mynämäen ja Mietoisten kuntaliitos ja siihen liittyen kansanterveystyönkuntayhtymän purkaminen, Mynämäen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen yhdistäminen Raision seudun koulutuskuntayhtymään, ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta alue, Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien muodostama perusturvakuntayhtymä Akseli, maatalouden hallintopalvelujen yhteistoiminta-alue ym.

Mynämäki on erityisesti viime vuosina suuntautunut vt 8:n eteläsuuntaan olevien kuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Näillä kehittämistoimenpiteillä on tavoiteltu palvelutuotannon tehokkuutta ja palvelujen turvaamista. Isot kehittämishankkeet vaativat oman aikansa ennen kuin niistä saatavat hyödyt näkyvät.

Valtion taholta jatkuvasti vaadittavat yhteistoiminta- ja lausuntovelvoitteet selvitystöineen vaativat kunnissa resursseja ja näihin hankkeisiin käytetty työaika on pois kunnan lakisääteisistä tehtävistä ja tärkeistä kehittämishankkeista ja rasittaa kohtuuttomasti henkilökuntaa.

1. SELVITYSVELVOLLISUUDESTA, SELVITYSPERUSTEISTA JA SELVITYSVELVOLLISUUDEN SISÄLLÖSTÄ

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnalla olisi velvollisuus selvittää kuntien yhdistymistä, jos yksikin seuraavista kolmesta selvitysperusteesta osoittaa selvitystarvetta:

1. palveluiden edellyttämä väestöpohja
2. työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne
3. kunnan taloudellinen tilanne.

Kunta ei kuitenkaan voisi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, vaikkei se täyttäisi selvitysperusteita, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa lain edellytykset täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Lisäksi, jos kunta olisi jäämässä muiden kuntien muodostaman selvitysalueen ulkopuolelle, sillä olisi mahdollisuus valita naapurikunnista selvityskumppaniin sellainen kunta, jonka kanssa se muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden. Kyseisten kuntien olisi selvitettävä kuntien yhdistymistä yhdessä.

1.1 PALVELUIDEN EDELLYTTÄMÄ VÄESTÖPOHJA

Kunnan, jossa on alle 20 000 asukasta, tulee yhdessä alueen muiden kuntien kanssa selvittää yhdistymistä alueella, jossa on

1. palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palvelutuotantoon
2. erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon oman palvelutuotannon matalan kynnyksen palvelujen ja lähipalvelujen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta sekä
3. perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan koko vähintään noin 50.

Mynämäen lausunto:

Vaadittu vähintään 20.000 asukkaan väestöpohja ei voi olla ratkaiseva palvelujen järjestämisen näkökulmasta. Huomattavasti pienemmätkin kunnat ovat onnistuneet järjestämään tehokkaasti ja taloudellisesti palvelut itsestä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa.

Turun seudulla on kuntien kesken toimivat yhteistyömuodot ja palvelut pystytään järjestämään ilman kuntaliitoksia.

Mynämäen kunta on yhdessä Nousiaisten ja Maskun kunnan kanssa muodostanut sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen, jonka väestöpohja on reilut 23.000 asukasta. Lisäksi lukuisia muita palveluja järjeste-

tään yhteistyössä kuntien kesken ja olemme tyytyväisiä nykyisiin toimintamalleihin.

1.2 TYÖPAIKKAOMAVARAISUUS, TYÖSSÄKÄYNTI JA YHDYSKUNTARAKENNE

Kuntarakennelain 4 d §:ssä on käsitelty työpaikkaomavaraisuutta, työssäkäyntiä ja yhdyskuntarakennetta koskevaa selvityspäätöstä.

1.2.1 Työpaikkaomavaraisuus ja työssäkäynti

Kunnan tulee selvittää kuntien yhdistymistä, jos se täyttää seuraavista vaihtoehdoista selvityspäätösten valitsemansa perusteen:

1. kunnan työssäkäyvän väestön ja kunnassa olevien työpaikkojen suhde on alle 80 prosenttia (työpaikkaomavaraisuusaste)
2. kunnan työssäkäyvästä väestöstä Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän ja Kuopion työssäkäyntialueella sijaitsevassa kunnassa vähintään 35 prosenttia ja muilla työssäkäyntialueilla sijaitsevissa kunnissa vähintään 25 prosenttia käy työssä työssäkäyntialueen keskuskunnan alueella (pendelöintiaste).

Kunnalla on kuitenkin selvitysvelvollisuus, jos kunnan tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäinen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli tai toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan (yhdyskuntarakennepäätösten).

Työssäkäyntipäätösten tai yhdyskuntarakennepäätösten perusteella yhtenäisen alueen muodostavien kuntien tulee selvittää kuntien yhdistymistä yhdessä.

Mynämäen lausunto:

Vaadittu ylikorkea työpaikkaomavaraisuus ja pendelöinti ei ole ratkaiseva tekijä kunnan elinvoimaisuuden kannalta. Jopa saman perheen työpaikat voivat sijaita eri seutukunnissa. Välimatkat maakunnassamme ovat lyhyet, mikä mahdollistaa asuinpaikan ja työpaikan joustavan sijoittumisen. Kuntaliitokset eivät poista työmatkaliikennettä. Etätyön mahdollisuus poistaa koko ajan pendelöintitarvetta.

Keskuskaupunkiin on keskittynyt valtionhallinnon toimipaikat (mm. korkeakoulut, puolustusvoimat, Kela, AVI), erikoissairaanhoidon suuret yksiköt sekä lukuisat tutkimus- ja tuotantolaitokset, joten on selvää, että työvoima tulee eri puolilta maakuntaa.

Mynämäen kunnan työpaikkaomavaraisuus on n. 60 %. Kunta on pienyritysvaltaista aluetta. Valtionhallinnon keskittämispäätösten seurauksena kunnasta on viime vuosina poistunut kymmeniä työpaikkoja, kun toimipis-

teitä on lopetettu tai palveluja vähennetty (mm. verotoimisto, poliisi, posti, käräjäoikeus, Kela).

Alueen elinvoimaisuuden kannalta keskeisten liikenneväylien (vt8, kantatie 192 ja Turku-Uusikaupunki rata) kehittäminen ja kaavoituksellinen hyödyntäminen ovat Mynämäen työpaikkaomavaraisuutta vahvistava ja pendelöintiä vähentävä tekijä. Yhteydet, lähipalvelut ja ympäristö ovat työpaikkaomavaraisuutta merkityksellisempi tekijä.

1.2.2 Yhdyskuntarakenne

Lakiesityksen mukaan yhdyskuntarakenne sisältää asunto-, työpaikka-, asiointi- ja virkistysalueiden ja niitä yhdistävän liikenteen ja teknisen huollon järjestelmien muodostaman fyysis-toiminnallisen kokonaisuuden.

Mynämäen lausunto:

Turun kaupunkiseutu on tiiviistä yhdyskuntarakenteesta huolimatta monikeskuksinen alue, jonka sisällä voi luontevasti toimia itsenäisiä kuntia yhdessä yhdyskuntarakennetta kehittäen. Mynämäen keskustasta on 30 km ja kaukaisimmasta kylästä yli 60 km Turkuun

Turun kaupunkiseudulle on valmistunut rakennemalli 2035, jossa on seudullisena yhteistyönä pystytty sopimaan alueen yhdyskuntarakenteen kehittämistä itsenäisinä kuntina..

Turun seudun rakennemalli 2035 mahdollistaa kaikkien kuntien, Turku mukaan lukien, merkittävän kasvun omilla alueillaan niin asunto- kuin yritystonttien osalta. Kuntaliitoksia ei voi perustella maa-alueiden riittämättömyyden perusteella.

Seutukunnan kuntien toimintaa kuvataan kuntarakennelain valmistelussa kielteiseltä kannalta. Tarkastelussa ei ole annettu arvoa lainkaan kuntien kyvyille toimia nopeasti kaavoitus-, tontti- ja lupa-asioissa esimerkiksi silloin, kun yritykset etsivät sijaintipaikkaa. Mynämäellä rakennuslupapäätökseen saa pääsääntöisesti 14 vrk kuluessa siitä, kun lupa on asiakirjojen puolesta päätettävissä. Lupamenettelyn kitkattomuutta yrittäjät ja rakentajat pitävät tärkeänä asiana. Yritysmuutos tuo etua koko seutukunnalle yritysten sijoittaessa yksiköitään työssäkäyntialueen sisälle.

Seudulla on valmisteilla yhteiset asunto- ja maapoliittiset ohjelmat.

Mynämäen kunnan maapoliittisen strategian tavoitteita ovat mm. tasapainoinen väestönkasvu ja – rakenne, elinvoimaiset kyläalueet, monipuolinen elinkeinoelämä ja palveluntarjonta sekä seutuyhteistyö.

Virkistys

Virkistys- ja vapaa-aikatarjonta on kehittynyt ja kehittyä edelleen Mynämäessä niin, että itsenäisesti toimivan, vahvan peruskunnan vaatimukset täyttyvät. Esimerkkeinä tästä ovat uimahalli, palloilu/monitoimihallit, monipuolinen urheilukeskus, koulujen liikuntatilat, tekonurmikentät, yleiskaavalla turvatut hienot luonnon virkistys- ja ulkoilualueet, Mynälahden ja sisämaan suojametsäalueiden valtakunnallisesti tunnetut retkeilymahdollisuudet.

Nämä vähentävät merkittävästi painetta kulkea keskuskaupungin palveluiden äärelle. Erityisliikuntapaikkatarjonta edesauttaa tilannetta (mm. ampu-maradat, skeittirata, frisbeegolf-rata). Seudullinen VASKI-kirjasto on jo olemassa, joten kuntarajojen poistaminen ei muuta tilannetta. Lukuisat järjestöt järjestävät monipuolista harrastustoimintaa eri puolilla kuntaa.

Tekninen huolto

Yhdyskuntatekniikan osalta synergiaedut saavutetaan jo nyt seudullisten yhtiöiden kautta. Mynämäen osalta jätevesi- ja jätehuolto on järjestetty seudullisten yhtiöiden, Turun seudun puhdistamo (TSP Oy) ja Turun seudun jätehuolto (TSJ Oy) kautta. Ympäristönsuojelupalvelut ostetaan Raision kaupungilta. Kaikissa muissa seudullisissa selvityksissä kunta on ollut mukana esiselvitysvaiheessa; tämä kuvastaa avointa yhteistyöhalukkuutta muiden kuntien kanssa.

1.3 KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE

Kuntarakennelaki - lakiluonnoksen perusteluosassa (s. 40) todetaan seuraavaa:

Edellä mainitun asetuksen 2 §:n mukaan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavien kunnan talouden tunnuslukujen raja-arvot alittuvat, kun kunnan tilinpäätöksen mukainen taseen kertynyt alijäämä asukasta kohti oli viimeisessä selvityksen käynnistämistä edeltäneessä hyväksytyssä tilinpäätöksessä vähintään -1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään - 500 euroa. Raja-arvot alittuvat myös kun kunnan tilinpäätösten mukaan kunnan taloudessa täyttyvät neljä seuraavista edellytyksistä:

- 1) Kunnan **vuosikate** on negatiivinen ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta,
- 2) Kunnan **tuloveroprosentti** on vähintään 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti,
- 3) Asukasta kohti laskettu **kunnan lainamäärä** ylittää kaikkien kuntien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla,
- 4) Kunnan taseessa on kertynyttä **alijäämää**,
- 5) Kunnan **omavaraisuusaste** (kuinka suuri on oman pääoman osuus koko pääomasta) on alle 50 prosenttia sekä
- 6) Kunnan **suhteellinen velkaantuminen** (kuinka paljon kunnan käyttötulosta tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun) on vähintään 50 prosenttia.

Mynämäen lausunto:

Mynämäen talous on kunnossa, tuloveroprosenttimme on 19,5 %. Valtion ja kunnan työnjakoa tulee tarkastella suhteessa eduskunnan myöntämiin resursseihin.

Esitetyt talouskriteerit eivät sellaisinaan anna oikeaa kuvaa vertailtaessa kuntia. Tunnuslukuihin vaikuttaa hyvin paljon mm. palvelujen erilainen organisointi.

Myymällä omaisuutta jotkut kunnat saavat vuosikatteen näyttämään hyvältä muutaman vuoden ja välttävät näin alijäämän syntymisen. Poistoajat ja -menetelmät osaltaan vaikeuttavat alijäämän vertailtavuutta eri kunnissa.

Kuntien myöntämät omavelkaiset takaukset tulisi myös ottaa huomioon taloudellista tilannetta vertailtaessa, sillä takausten realisoituessa kunnan vastuulle saattaa siirtyä suuriakin lainamääriä.

1.4 POIKKEAMINEN

Edellä tarkoitettujen selvityspenusteiden osoittamasta selvitysalueesta voidaan poiketa, jos kunnalla on edellytykset vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta eikä poikkeaminen estä toiminnallisten kokonaisuuksien muodostumista alueella. Selvitysalueesta voidaan poiketa seuraavilla perusteilla:

1. selvityspenusteista poikkeava alue on 2 §:ssä säädetty kuntajaon kehittämisen tavoitteet ja 4 §:ssä säädetty kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävä vaihtoehtoinen toiminnallinen kokonaisuus.
2. toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei erityisen harvan asutuksen vuoksi muutoin ole mahdollista
3. poikkeaminen on tarpeen suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai
4. poikkeaminen on tarpeen saamelaiden kielen ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi.

Mynämäen lausunto:

Lakiluonnoksen mukaan poikkeusta voi hakea vain selvitysalueesta, ei selvitysvelvollisuudesta, joka koskee kuntajakoselvitystä. Lain tulisi mahdollistaa myös selvitykset vaihtoehtoista hallintomalleista.

2 ESITYKSEN SISÄLTÄMISTÄ MÄÄRÄAJOISTA JA MENETTELYISTÄ

Kuntien tulee tehdä 4 b §:ssä tarkoitettu yhdistymisselvitys ja mahdollinen siihen perustuva yhdistymisesitys 1 päivään huhtikuuta 2014 mennessä.

Kunnan tulee ilmoittaa ministeriölle 30 päivään marraskuuta 2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää 4 b §:n mukaisesti kuntien yhdistymistä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen sisällöstä voidaan säätää tarkemmin valtionvarainministeriön asetuksella.

Yhdistymisselvityksen tavoitteena on 6 §:ssä tarkoitettu esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä 8 §:ssä tarkoitettu yhdistymissopimus. Selvityksen tulee aina sisältää vähintään suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä sekä palvelujen tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymisen eduista ja haitoista. Muita kuin yksikielisiä kunta sekä saamelaiden kotiseutualueeseen kuuluvia kuntia koskevassa selvityksessä on arvioitava kielellisten oikeuksien toteutumista.

Mynämäen lausunto:

Lakiluonnoksessa esitetyt määräajat näin merkittävässä asiassa ovat liian lyhyet.

Vaikka laki hyväksyttäisiin kesällä, kunnille jää liian vähän aikaa käydä keskinäisiä neuvotteluja kuntarakenneselvityksen tekemisestä, mikäli kuntien tulisi ilmoittaa ministeriölle jo marraskuun 2013 loppuun mennessä.

Kuntajakoselvitykseen varattu aika ei ole realistinen ottaen huomioon lakiluonnoksessa edellytetty selvityksen sisältö. Kireä aikataulu ei mahdollista kunnollista selvitystyötä ja siihen käytetty aika ja resurssit menevät hukkaan ja ovat pois kuntien tärkeästä omasta kehittämistyöstä.

3 VALTION TOIMIVALLASTA PÄÄTTÄÄ KUNTAJAON MUUTTAMISESTA

Esityksessä ei laajennettaisi valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa.

Päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuisi pääsääntöisesti kuntien yhteiseen esitykseen. Ainoa poikkeus tästä olisi erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn kytketty valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä. Valtioneuvosto voisi hylätä kuntien esityksen yhdistymisestä, jos yhdistyminen olisi ilmeisesti vastoin kuntajaon muuttamisen edellytyksiä.

Mynämäen lausunto:

Valtion toimivaltaa muuttaa kuntajakoa vastoin kuntien tahtoa ei tule lisätä nykyisestä.

4 YHDISTYMISAVUSTUKSIEN EHDOSTA JA MÄÄRÄSTÄ

Kuntien yhdistyessä syntyvälle uudelle kunnalle maksetaan yhdistymisavustusta tiettyjen edellytysten täytyessä. Edellytyksenä on mm., että kuntien yhdistyminen tulee voimaan viimeistään vuonna 2017 ja että kunnat ovat tehneet 6 §:ssä tarkoitetun yhdistymisesityksen 1.4.2014 mennessä.

Yhdistymisavustus muodostuu yhdistyvien kuntien lukumäärän ja asukasmäärän mukaan määräytyvästä perusosasta ja lisäosasta. Lisäosaa maksetaan kuntien yhdistymisessä, jossa on mukana 4 e §:ssä tarkoitetun talousperusteen täyttävä kunta tai kuntia. Yhdistymisavustus maksetaan kolmen vuoden aikana. Avustuksesta maksetaan 40 prosenttia vuonna, jona muutos tulee voimaan, ja 30 prosenttia molempina seuraavina kahtena vuotena.

Mynämäen lausunto:

Yhdistymisavustusten tulee vastata todellisia yhdistymisestä aiheutuvia siirtymävaiheen kustannuksia. Mm tietohallinnon ohjelmistojen ja järjestelmien yhteensovittaminen sekä palkkojen työ- ja virkasuhteen ehtojen harmonisointi sekä muutosjohtamisen vaativat resursseja.

Yhdistymisavustuksia ei pidä sitoa siihen, että kunnat tekevät esityksen yhdistymisestä 1.4.2014 mennessä. Myös myöhemmin tehtäviin kuntaliitoksiin tulee osoittaa avustuksia.

5 SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TEHTÄVIEN TURVAAMISESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELURAKENNETTA KOSKEVIEN LINJAUSTEN MUKAISESTI

Kuntarakennelakiuudistuksen kunnille osoitetussa lausuntopyynnössä pyydetään lausumaan yleisesti kuntarakennelakiluonnoksesta sekä erityisesti mm. sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012. Tämän lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriryhmä tarkensi 13.12.2012 linjauksia, joiden pohjalta selvityshenkilöryhmä tekee työtään sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen tueksi. Ryhmän toimikausi on 3.12.2012 - 28.2.2013.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelurakenteen uudistamisen periaatteet

Hallituksen tavoitteena on, että kunnat tai sote-alueet pystyisivät laajasti ja pääosin itse vastaamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä tuloksekkaasta kehittämistyöstä. Rakenteellisesti Suomeen halutaan synnyttää sosiaali- ja terveyspalveluihin kaksitasoinen palvelurakenne. Päävastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta on jatkossa perustasolla. Sitä tukee pääosin koordinaation keinoin erityisvastuutaso. Perustason toimijat tekevät erityisvastuualueittain keskinäistä yhteistyötä sekä yhteistyötä erityisvastuualueen kanssa. Uudistuksessa kaikkien kunnallisten toimijoiden tehtävät ja palvelujärjestelmän ohjaus määritellään nykytilaan verrattuna uudestaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavassa laissa.

Perustason palvelut. Perustason palveluiden järjestämis- ja rahoitusvastuu on kunnilla. Laajat perustason palvelut järjestetään lähtökohtaisesti 50 000-100 000 asukkaan väestöpohjalla. Jos kunnan väestö on vähintään noin 20 000 asukasta ja sillä on muutenkin riittävä kantokyky, kunnalla on mahdollisuus järjestää joitakin peruspalveluja itse. Tällöin muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus on turvattava yhteistyössä muiden kuntien kanssa kuulumalla sote-alueeseen. Jos kunnan väestö on alle 20 000, sen tulee kuulua sote-alueeseen eikä sillä ole itsenäistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuta. Sote-alue voidaan järjestää vastuukuntamallin tai kuntayhtymämallin mukaisesti.

Peruspalveluiden vahvistamisessa halutaan lisätä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatiota sekä myös sosiaalipalveluiden ja terveyspalveluiden integraatiota. Integraatiotavoitteen toteuttamiseksi on mm. esitetty, että perustason erikoissairaanhoidon siirtyisi sairaanhoitopiireiltä perustason ts. kuntien järjestämisvastuulle.

Tehdyistä valtion esityksistä ei käy kuitenkaan selkeästi ilmi, mitkä peruspalvelut kuuluvat ns. laajojen peruspalveluiden käsitteen piiriin. Laajoihin peruspalveluihin tullaan sisällyttämään kuitenkin merkittävä osa erikoissairaanhoidon palveluista.

Erityistason palvelut. Erityistason palveluiden järjestäminen toteutetaan viiden erityisvastuualueen kautta. Erityisvastuualueen tehtäviin kuuluu alueellinen sosiaali- ja terveystalouden koordinaatio ja ohjaus. Erityisvastuualueet ovat kuntien ja sote-alueiden omistamia oikeushenkilöitä, joilla on lakiin perustuvat tehtävät ja niiden edellyttämä päätösvalta. Sote-ervalla voisi olla seuraavia lakiin perustuvia sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä:

- viranomaistehtävät, kuten ensihoitokeskus, oikeuspsykiatria ja sote-valmiusasiat
- tutkimus ja opetus sekä strateginen kehittäminen valtakunnallisten tavoitteiden toteuttamiseksi
- lakiin perustuva velvoite sopia kansallisesti määritellyistä vaativan erityistason palveluista ja varmistaa niiden saatavuus
- lakiin perustuva velvoite sopia keskitettävistä tukitoiminnoista ja varmistaa niiden saatavuus

Arvioita sosiaali- ja terveystalouden palvelurakennemuutoksen vaikutuksista

Mynämäen lausunto:

Tässä vaiheessa kunnilla ei ole riittävästi tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen järjestämiseen liittyvistä vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista, joten lausunnon antaminen ei ole mahdollista näillä tiedoilla.

Kunnille on luvattu mahdollisuus antaa erillinen lausunto sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutuksesta myöhemmin kevään aikana.